

Research Paper

The Design of the Teacher-Student Interaction Model Based on Grounded Theory

Case Study: Shiraz University

Fateme Farhadi ¹, Hosein Khanifar ^{2*}, Hamidreza Yazdani³

1. Faculty of Management and Accounting, University of Tehran College of Farabi
2. Faculty of Management and Accounting, University of Tehran College of Farabi
3. Faculty of Management and Accounting, University of Tehran College Farabi

Received: 2020/7/27

Accepted: 2020/10/28

PP: 58-69

Use your device to scan and read the article online

DOI:

10.30495/JEDU.2021.22142.4492

Keywords:

Interaction, model Design, Student-Teacher Interaction, Grounded Theory

Abstract

Introduction: By the importance of the universities as the most important center of knowledge, moral and education in the society and the positive effect of expanding the interaction between teacher and student in all Economical, Social and Cultural fields, the aim of the present study was to show the Student-Teacher Interaction Model according to the Grounded Theory.

Methods: The research method was applied descriptive and it was qualitative in accordance with data collection and analysis. The statistical community is the instructors and students in Economics, Management and Social Science College and Chemistry, Oil and Gas Shiraz University. So the sample method is aimful and snowball consisted of 14 people.

Results: Data analysis resulted Paradigm Model of Student-Teacher Interaction with 59 final codes in format of 20 concepts and 6 categories.

Conclusion: The results of interview and grounded theory shows 6 factors: 1- causal conditions (Freddie behavior: encouraging, binding – individual causes: attitudes and personality factors), 2- The context (Facilitator and limited factors), 3- The core phenomenon (The way to do interaction: in present, not in present – formalization up and down), 4- intervening conditions (Human features, social features, organizational features), 5- Strategies of Teacher-Student Interaction, And finally 6- The consequences of Teacher-Student Interaction.

Citation: Farhadi Fateme, Khanifar Hosein, Yazdani Hamidreza.(2021). The Design of the Teacher-Student Interaction Model Based on Grounded Theory Case Study: Shiraz University. Journal of New Approaches in Educational Administration; 12(5).PP:58-69

Corresponding author: Hosein Khanifar

Address: Faculty of Management and Accounting, University of Tehran College of Farabi

Tell: 091232.4279

Email: khanifar@ut.ac.ir

Extended Abstract

Introduction:

Higher education is an important sector that has a very wide scope of influence in other institutions and economic, social, cultural and political sectors of society. The quality of higher education is one of the concerns of most countries. This is especially important due to the fundamental role of higher education in educating professionals and experienced people in society (Foroutan & et.al, 2019). Positive interaction and effective communication between teacher and student has always been a concern of educational environments. Therefore, the main issue that should be studied and analyzed was the way of interaction between professor and student, because in principle, the university is a good place for interactions, especially scientific and professional interactions. Therefore, the researcher decided to study the interaction of professors with students at Shiraz University (taking into account the statistical population of the faculties of management and the faculty of engineering) to identify the obstacles and problems in this regard, a model for teacher-student interaction based on data theory.

Methods:

The research method in this research was applied descriptive and in terms of purpose was analytical and in terms of process and method of data collection and analysis was qualitative research. In this research, first, by studying the literature and research background using documentary and library studies, interview questions and research questionnaires were identified. Based on the qualitative and descriptive method of the research and observation of research articles and backgrounds, it was determined to use the "data foundation" method to review and analyze the research interviews. The importance of this method is that after analyzing the interviews, in addition to identifying the dimensions and factors affecting the research variables, it is possible to provide a model and conceptual framework of the research. Therefore, we used the Foundation's data method to analyze the interviews with experts. In foundation data theorizing, data collection continues until the research reaches saturation; That is, once the research has reached a downturn in data

collection, it can be assured that the research is sufficient. In foundation data theorizing, this type of sampling is called theoretical sampling. In this study, in order to analyze the data obtained from the interviews, a three-step process of open, pivotal and selective coding was used. They were chemical, oil and gas engineers of Shiraz University. After conducting 14 interviews, the researchers determined that the collected information had reached saturation point and there was no need to conduct further interviews, but to ensure the adequacy of the data, the interview was extended to 15 people.

Results:

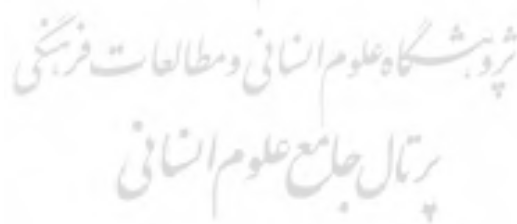
Data analysis procedure with data theory methodology based on analysis of texts from in-depth interviews, open coding (creation of concepts and categories), axial coding (identification of central categories, causal conditions, intervening conditions, context, strategies and consequences) and the coding is selective (theory creation). The results of the interview and the use of data foundation theorizing method, showed 6 components in the design of the model of teacher-student interaction Which includes 1- causal factors of teacher-student interaction (including transcendental causes of interactive behaviors: motivating factors including 2 codes "need for freedom of expression" and "existence of extracurricular relationships"; binding factors including 3 codes "need to have a goal and Motivation "," Necessity of strengthening human infrastructure "and" Necessity of strengthening communication skills "and individual causes of interactive behaviors: Attitude factors include 4 codes:" Value and human worldview "," Master model "," Divine motivation "and" Cultural teachings"; personality factors including 3 codes "teacher experience and educational style", "training and behavior" and "personality traits and type")2- Background conditions of the model (facilitating factors including codes of "mutual respect", "flexibility", "discipline", "appropriate appearance and coverage" and "communication technologies" - limiting factors including codes of "inappropriate teaching style" ", " Irrational expectation "," immoral behaviors "," misconceptions "and"

misplaced prejudice ") 3- The main dimensions of the model (including the form of interaction: face-to-face interactions including 4 codes" visual interactions ", " behavioral interactions ", " speech interactions- Auditory "and" operational interactions "; absentee interactions including 2 codes" use of virtual networks "and" electronic and online training sessions " And type of recognition: The above recognition includes 1 code "Restricted interactions to the university"; Low formality includes 1 code "relations outside the university") 4- Intervening conditions (human characteristics including 3 codes "age", "ethnicity" and "political attitude" - Characteristics of society including 2 codes "Economic and living conditions" and " Geographical conditions "-organizational characteristics including two codes" structural features of the university "and" supervision of university officials ") 5- Mechanisms of teacher-student interaction (mechanisms related to the professor-mechanisms related to the student) and finally 6- Consequences of professor interaction And student (professor-related outcomes-student-outcomes-university outcomes).

Conclusion:

The two main factors, individual and extra-individual, were identified as causal factors in the model of teacher-student interaction.

Transcendental factors are used to facilitate work and prevent some problems in the future. Individual factors can be inherited and formed in the family environment or they can be the result of education that a person has learned in society and based on the culture that governs his living, educational and social conditions. In the main phenomenon of professor-student interaction, according to the form of interaction between professor and student, face-to-face and absentee interactions have taken place and based on its high or low formality, a phenomenon called teacher-student interaction is formed. One of the most important contextual conditions that facilitate the implementation of the teacher-student interaction was the existence of mutual respect between the teacher and the student. One of the most important factors influencing the choice of teacher-student interaction model mechanisms that is beyond our control was the economic and living conditions prevailing in society. Professors and students can each take separate actions and strategies to model the teacher-student interaction. Universities that implement the model of teacher-student interaction can use the implementation and implementation of such mechanisms to satisfy professors and students, in addition to increasing the effectiveness of education, also help to develop social capital.

طراحی مدل تعامل استاد و دانشجو مبتنی بر نظریه داده بنیاد (مورد مطالعه: دانشگاه شیراز)

فاطمه فرهادی^۱، حسین خنیفر^{۲*}، حمیدرضا یزدانی^۳

۱. دانشجوی دکتری مدیریت رفتار سازمانی، دانشکده مدیریت و حسابداری، پردیس فارابی دانشگاه تهران، قم، ایران
۲. دکترای مدیریت (مدیریت و برنامه ریزی)، استاد دانشکده مدیریت و حسابداری، پردیس فارابی دانشگاه تهران، قم، ایران
۳. دکترای مدیریت منابع انسانی، استادیار دانشکده مدیریت و حسابداری، پردیس فارابی دانشگاه تهران، قم، ایران

چکیده

با توجه به اهمیت فزاینده دانشگاه‌ها به عنوان یکی از مهم‌ترین مراکز تحصیل علم و اخلاق در سطح جامعه و تأثیر مثبت گسترش تعاملات میان استاد و دانشجو در تمام حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی یک کشور، هدف پژوهش حاضر، ارائه مدل تعامل استاد و دانشجو مبتنی بر نظریه داده بنیاد بود. روش تحقیق در این پژوهش از نوع توصیفی کاربردی و به لحاظ هدف از نوع تحلیلی و از نظر فرآیند و روش جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها جزو تحقیقات کیفی بود. جامعه‌ی آماری تحقیق را استادان و دانشجویان دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی و هم‌چنین دانشکده مهندسی شیمی، نفت و گاز دانشگاه شیراز تشکیل می‌دادند. بنابراین روش نمونه‌گیری تحقیق، روش هدفمند و گلوله برفی با ۱۴ نفر از افراد مذکور بود. نتایج حاصل از انجام مصاحبه و استفاده از روش نظریه پردازی داده بنیاد، ۶ مؤلفه را در طراحی مدل تعامل استاد و دانشجو نشان داد که شامل ۱- عوامل علی تعامل استاد و دانشجو (شامل علل فرافردی بروز رفتارهای متعامل؛ عوامل ترغیب کننده؛ عوامل الزام آور و علل فردی بروز رفتارهای متعامل؛ عوامل نگرشی؛ عوامل شخصیتی) ۲- شرایط زمینه‌ای مدل (عوامل تسهیل کننده-عوامل محدودکننده) ۳- ابعاد اصلی مدل (شامل شکل برقراری تعامل؛ تعاملات حضوری؛ تعاملات غیرحضوری و نوع رسمیت؛ رسمیت بالا؛ رسمیت پایین) ۴- شرایط مداخله گر (ویژگی‌های انسانی-ویژگی‌های جامعه) ۵- مکانیزم‌های تعامل استاد و دانشجو (مکانیزم‌های مربوط به استاد-مکانیزم‌های مربوط به دانشجو) و در نهایت ۶- پیامدهای تعامل استاد و دانشجو (پیامدهای مربوط به استاد-پیامدهای مربوط به دانشجو-پیامدهای مربوط به دانشگاه) بود.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۵/۶

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۸/۷

شماره صفحات: ۶۹-۵۸

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.30495/JEDU.2021.22142.4492

واژه‌های کلیدی:

طراحی مدل، تعامل، تعامل استاد و دانشجو، نظریه داده بنیاد.

استناد: فرهادی فاطمه، خنیفر حسین، یزدانی حمیدرضا (۱۴۰۰). طراحی مدل تعامل استاد و دانشجو مبتنی بر نظریه داده بنیاد (مورد مطالعه: دانشگاه شیراز) دوماهنامه علمی - پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی. ۱۲ (۵): ۶۹-۵۸

* نویسنده مسئول: حسین خنیفر

نشانی: دکترای مدیریت (مدیریت و برنامه ریزی)، استاد دانشکده مدیریت و حسابداری، پردیس فارابی دانشگاه تهران، قم، ایران

تلفن: ۰۹۱۲۳۲۰۴۲۷۹

پست الکترونیکی: khanifar@ut.ac.ir

مقدمه

آموزش عالی بخش مهم و حائز اهمیتی است که دارای حوزه اثرگذاری بسیار وسیعی در دیگر نهادها و بخش های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جامعه است. کیفیت آموزش عالی یکی از دغدغه های اغلب کشورهاست. این امر به ویژه با توجه به نقش زیربنایی آموزش عالی در تربیت متخصصان و افراد کارآزموده جامعه، اهمیت بیشتری دارد (Foroutan & et.al, 2019). از دو دهه گذشته تا کنون، توسعه آموزش عالی در برنامه های پنج ساله سوم و چهارم توسعه اقتصادی و اجتماعی مورد توجه واقع شده است. افزایش تعداد دانشگاه ها، افزایش ظرفیت پذیرش دانشجو، تاسیس رشته های جدید، تدوین و تصویب قوانین جدید در جهت تحول آموزش از جمله اقدامات در این حوزه است. با وجود همه این اقدامات و رخدادهای، به نظر می رسد مسائل و چالش های متعددی وجود دارد که کارایی و موفقیت نظام آموزش عالی ایران را تحت تاثیر قرار می دهد (Kareshki, 2016). از جمله مسائلی که توسعه آموزش عالی کشور و تحقق برنامه های مرتبط با آن را با چالش جدی رو به رو کرده است عبارتند از: نامطلوب بودن وضعیت ساختار اجتماعی- علمی و تعاملات درون دانشگاهی شامل ارتباط استاد، دانشجو، فضای دانشگاهی و تعاملات علمی، بحران کمیت و کمبود اعضا هیات علمی و کادر آموزشی و تسلط آموزش بر پژوهش در دانشگاه ها، پایین بودن بهره وری علمی و ضعف در تولید دانش در مقایسه با بعضی از کشورهای رقیب در منطقه و آسیا همانند: ترکیه، هند، مالزی، کره جنوبی، سنگاپور و سهم ناچیز ایران در تولید علم جهانی (Alvani & Mardani, 2013). این قبیل مسائل در شرایطی در کشور ایران بروز می کند که در متن واقع سند چشم انداز بیست ساله توسعه علمی کشور، به هنگام بیان ویژگی های جامعه ایرانی، ضمن بیان دو فراز از هر هشت فراز سند، به وضعیت علمی کشور در افق ۱۴۰۴ چنین اشاره شده است: «برخورداری از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی، دست یافتن به جایگاه اول اقتصادی، علمی، فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاور میانه و کشورهای همسایه) با تاکید بر جهش نرم افزاری تولید علم». بنابراین علی رغم تدوین چشم انداز بیست ساله توسعه علمی کشور به نحو مطلوب، با توجه به شرایط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی ایران، اجراء پیاده سازی و تحقق این چشم انداز با چالش ها و مشکلاتی روبه رو شده است.

در ساختار اجتماعی محیط علمی ایران تعاملات و روابط بین استادان و دانشجویان به گونه ای است که در آن روابط و تعاملات شکلی شکننده و زودگذر و ناپایدار دارند و ساختار اجتماعی در دانشگاه های ایران به روابط و تعاملات نهادینه نشده معطوف است (Navah & et.al, 2012). در ایران ضعف روابط استاد و دانشجو به طور فراگیر در همه رشته های آموزشی دیده می شود. هر چند این ضعف ارتباطی با برخی مشکلات از جمله افزایش تعداد دانشجویان، نسبت بالای دانشجو به استاد و در نتیجه وجود دانشجویان غیرحرفه ای و استادان چند حرفه ای پیوند دارد، ولی تا حدی نیز از تسلط رویکردها و الگوهای آموزشی معین تاثیر می پذیرد. فقدان مناسبات ارتباطی در بین دانشجویان و استادان به نوبه خود به ایجاد و گسترش برخی مشکلات دیگر دامن می زند و این فرایند دیر یا زود اساسی ترین کارکردهای آموزش عالی را با چالش خواهد کشید (Ghaneirad, 2006). تعامل مثبت و ارتباط موثر بین استاد و دانشجو همیشه یکی از دغدغه های محیط های آموزشی بوده است. واقعیت این است که آن چه یک استاد را در ذهن دانشجویانش به یک الگوی رفتاری واقعی تبدیل می کند، لزوماً میزان دانش و تخصص او نیست بلکه رابطه خوب و مثبت با دانشجویان نیز حائز اهمیت است. طبیعی است که هر چه میزان ارتباطات و تعاملات میان استاد و دانشجو بیشتر باشد، احساسات مثبت به وجود آمده، خود تسهیلگر یادگیری می شود و به عنوان انگیزه یاد گرفتن عمل می کند. بنابراین مساله اصلی که بایستی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد نحوه تعامل میان استاد و دانشجو است زیرا اصولاً دانشگاه محل مناسبی برای تعاملات و خصوصاً تعاملات علمی و تخصصی است. به نظر می رسد با ارائه الگوها و راه کار های مناسب می توان حداقل بخشی از مشکلات در این زمینه را برطرف کرد. در این خصوص بر اساس گفتگوهای محقق با برخی از دانشجویان دانشگاه شیراز مشخص گردید مشکلات و موانع قابل توجهی در وضعیت تعامل موجود میان اساتید و دانشجویان وجود دارد که مانع تعامل اثربخش بین این دو قشر شده است به طوری که نتیجه گرفتیم این روند در ارتباط با چشم انداز توسعه علمی کشور، روند مناسبی نیست. محمدی و همکاران (2018) در پژوهشی به ارزشیابی کیفیت دوره های تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از نگاه دانشجویان پرداختند و به این نتیجه رسیدند که تمامی ابعاد کیفیت دوره های کارشناسی ارشد، پایین تر از سطح کفایت مطلوب بودند با این وجود ابعدی که مربوط به روابط بین استاد و دانشجویان از قبیل محیط یادگیری، توجه اعضای هیات علمی و رضایت دانشجویان، بالاتر از سطح کفایت قابل قبول هستند. لذا محقق تصمیم گرفت به بررسی وضعیت تعامل استادان با دانشجویان در دانشگاه شیراز (با در نظر گرفتن جامعه آماری دانشکده های مدیریت و دانشکده فنی و مهندسی) پرداخته شود تا پس از شناسایی موانع و مشکلات موجود در این رابطه، مدلی جهت تعامل استاد و دانشجو مبتنی بر نظریه داده بنیاد ارائه گردد.

از آن جا که فرضیه زمانی استفاده می شود که درباره موضوع تحقیق پیشینه ای وجود داشته باشد و در اینجا به دنبال طراحی مدلی هستیم که پیشینه ی مستقیمی برای آن وجود ندارد، پس به جای فرضیات سؤالات زیر مطرح می شوند:

سؤال اصلی: مدل تعامل استاد و دانشجو چگونه است؟

سؤالات فرعی:

چه عواملی باعث شکل گیری رخداد تعامل استاد و دانشجو می شود؟

تعامل استاد و دانشجو دارای چه ابعادی است؟

اجرا و به کارگیری مدل تعامل استاد و دانشجو چه پیامدهایی دارد؟

پیشینه پژوهشی

با توجه به بدیع بودن موضوع پژوهش از حیث طراحی مدل، پیشینه تحقیقات مرتبط با این موضوع وجود ندارد. در این خصوص، مهم ترین تحقیقات داخلی در حوزه تعامل استاد و دانشجو به طور خلاصه معرفی می گردند. کیانپور (2016) در تحقیقی به بررسی راهبردهای استاد جهت افزایش تعامل بین استاد - دانشجو و دانشجو - دانشجو در کلاس های گفت و شنود دانشگاه با رویکرد تجزیه و تحلیل کلام پرداخته است. روش تحقیق توصیفی و مشاهده ای است. در این تحقیق، محقق در کلاس ها حضور داشته و تعاملات بین استاد - دانشجو را یادداشت کرده و تعاملات ضبط شده براساس علائم نوشتاری مطرح شده هاچی و وفیت (2008) نوشته شدند. نتایج تحقیق نشان داد درخواست توضیح از دانشجو، تصحیح اشتباه وی، تکرار، بیان ایده توسط استاد، خلاصه کردن، ایجاد محیط خیالی، موافقت و توضیح دادن، موافق نبودن با ایده ی دانشجو و پیشنهاد دادن به وی، صدا زدن نام دانشجو و پرسیدن نظر وی، موافق بودن با سوال پرسیدن، وقفه ی استاد و تکمیل گفته ی دانشجو راهکارهای استفاده شده توسط استاد جهت افزایش تعامل بین استاد - دانشجو است.

عباسی و دهقانی (2015) در مقاله ای به بررسی عوامل موثر بر انتخاب استاد راهنما و تعاملات بین استاد راهنما و دانشجو، با تاکید بر سرزندگی تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد پرداخته اند. این تحقیق از نوع توصیفی و پیمایشی بوده و جامعه آماری تحقیق حاضر، همه دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد اورمیه بوده است هم چنین به منظور جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان داد تعاملات و ارتباطات بین استاد راهنما و دانشجو بر رابطه ی بین استاد و دانشجو تاثیر داشته است. عوامل موثر در انتخاب استاد راهنما بر سرزندگی تحصیلی دانشجویان تاثیر داشته و تعاملات و ارتباطات بین استاد راهنما و دانشجو (ارزیابی درک نقش استاد راهنما و نقش نظارتی استاد راهنما)، بر سرزندگی تحصیلی دانشجویان تاثیر دارند.

در خارج از کشور نیز مقالات با کیفیتی در ژورنال های معتبر علمی و اکثراً بعد از سال ۲۰۱۲ به چاپ رسیده که در جدول زیر به مهم ترین آن ها که در خصوص اهداف تحقیق حاضر اشاره می شود:

جدول ۱. جدول پیشینه ی تحقیقات خارجی

ردیف	موضوع بررسی شده	مشخصات منبع	روش	عوامل موثر بر تعامل استاد دانشجو
۱	بررسی تعاملات استاد دانشجو	Pianta 2015	توصیفی مقطعی	(۱) استادان برای بررسی رفتارهای تعاملی می توانند با مشاهده ی مهارت های خود از طریق تجزیه و تحلیل ویدئویی، تعاملات با دیگران را بهبود بخشند. (۲) پرسش از دانشجویها در قبال عملکرد خود
۳	عوامل موثر بر روابط استاد - دانشجو	Hagenauer and Volet 2014	اکتشافی با استفاده از تحلیل عاملی	(۱) تفاوت در اهداف و انتظارات (۲) رضایت از ترم تحصیلی (۳) روش ها و سبک های آموزش استادان (۴) روش های یادگیری دانشجویان (۵) دستاوردهای علمی
۵	بررسی تاثیر سبک آموزشی استاد بر نحوه تعامل با دانشجویان و ارتباط آن با انگیزه علمی آن ها	Shaaria et al. 2014	توصیفی پیمایشی با استفاده از پرسشنامه	(۱) سبک های آموزشی (۲) تجربه استاد (۳) انگیزه های دانشجویان (۴) شخصیت (۵) تعیین نماینده در کلاس (۶) سبک های یادگیری

اکثر تحقیقات انجام شده در خارج از کشور وارد جزئیات تعامل و ابعاد آن شده اند و همان طور که مشاهده می شود در هیچ کدام از تحقیقات الگویی کلی را برای تعامل استاد - دانشجو در محیط آموزشی ارائه نکرده اند. لذا در این تحقیق به پر کردن این شکاف تحقیقاتی پرداخته شده و مدل تعامل استاد و دانشجو ارائه می شود.

روش تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش از نوع توصیفی کاربردی و به لحاظ هدف از نوع تحلیلی و از نظر فرآیند و روش جمع آوری و تحلیل داده‌ها جزو تحقیقات کیفی است. محققان پست مدرنیست به تحقیقات کیفی به عنوان دیدگاهی می‌نگرند که مبتنی بر خود موضوع است و به محققان اجازه می‌دهد، نگاهی اجمالی و وسیع به کل موضوع داشته باشند. در این تحقیق، نخست با مطالعه‌ی ادبیات و پیشینه‌ی تحقیق با روش مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای، سوالات مصاحبه و پرسشنامه‌های تحقیق مشخص گردید. بر اساس روش کیفی و توصیفی بودن تحقیق و مشاهده‌ی مقالات و پیشینه‌های تحقیق مشخص شد که از روش «داده بنیاد» برای بررسی و تحلیل مصاحبه‌های انجام شده‌ی تحقیق استفاده کنیم. اهمیت این روش در این است که پس از تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها، می‌توان علاوه بر شناسایی ابعاد و فاکتورهای تاثیرگذار بر متغیرهای تحقیق، امکان ارائه‌ی مدل و چارچوب مفهومی تحقیق فراهم گردد. لذا برای تجزیه و تحلیل مصاحبه با خبرگان از روش داده بنیاد استفاده می‌کنیم.

در نظریه پردازی داده بنیاد، گردآوری اطلاعات تا زمانی ادامه می‌یابد که پژوهش به اشباع^۲ برسد؛ یعنی هنگامی که تحقیق به یک نقطه بازده نزولی³ در حوزه جمع آوری داده‌ها رسید می‌توان مطمئن شد، پژوهش به کفایت رسیده است. در نظریه پردازی داده بنیاد به این نوع نمونه گیری، نمونه برداری نظری می‌گویند. نمونه برداری نظری، فرایند جمع آوری داده برای تولید نظریه است که بدان وسیله، تحلیلگر به طور همزمان داده‌هایش را جمع آوری، کدگذاری و تحلیل کرده و تصمیم می‌گیرد به منظور بهبود نظریه خود تا هنگام ظهور آن، در آینده چه داده‌هایی را جمع آوری و در کجا آن‌ها را پیدا کند (Glaser & Strauss, 1967). در این پژوهش، به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده از مصاحبه‌ها، از فرایند^۳ مرحله‌ای کدگذاری باز، محوری و انتخابی استفاده شده است.

جامعه‌ی آماری تحقیق، استادان و دانشجویان دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی و هم چنین دانشکده مهندسی شیمی، نفت و گاز دانشگاه شیراز هستند. برای انتخاب نمونه از ترکیب روش‌های هدفمند قضاوتی و روش گلوله برفی استفاده شد که روشی غیراحتمالی است. محققین، پرسشنامه محقق ساخته تعامل استاد با دانشجو را به گونه‌ای تنظیم کردند که دانشجوین در مورد استادان خود نظر دهند. سپس برای روایی، نظرات ۱۵ خبره رشته‌های مدیریت از جمله رفتار سازمانی و منابع انسانی اخذ گردید. در مرحله بعدی، پرسشنامه میان ۳۰ نفر به عنوان گروه آزمایشی توزیع و آلفای کرونباخ ۰.۸۷ محاسبه گردید. سپس از دانشجویان دانشگاه شیراز درخواست شد که پرسشنامه را در باره استادان خود تکمیل کنند. هم چنین از آن‌ها پرسیده می‌شد که آیا استادی را در دانشگاه خود می‌شناسند که از نظر دانشجویان خود در این پرسشنامه امتیاز بالایی کسب کند؛ اگر فردی توسط چند نفر توصیه شده بود پرسشنامه در بین دانشجویان ایشان نیز توزیع و جمع آوری می‌گردید. هم چنین از استادانی که از طریق دانشجویان امتیاز بالا کسب کرده بودند نیز برای معرفی استادان مشابه خود و هم چنین دانشجویان دارای تعامل با استادان سؤال گردید. تعداد نمونه‌های نهایی در این تحقیق ۱۵ نفر و دربرگیرنده ۱۰ نفر از استادانی بود که از نظر تعامل با دانشجویان بیشترین امتیاز را از دانشجویان و ۵ نفر از دانشجویانی که از نظر استادان متعامل، بیشترین امتیاز را کسب کرده بودند. با انجام ۱۴ مصاحبه، تشخیص محققین این بود که اطلاعات گردآوری شده به نقطه اشباع رسیده و نیازی به انجام مصاحبه‌های بیشتر نیست، اما برای حصول اطمینان از کفایت داده‌ها، مصاحبه تا نفر ۱۵ نیز ادامه یافت.

روایی و پایایی

به منظور بررسی روایی محتوایی مدل از روش‌های کثرت‌گرایی، حداقل مداخله در توصیف و دو شاخص CVI و CVR استفاده شد. برای سنجش ضریب نسبی روایی محتوا^۴، میزان ضروری بودن مفاهیم و برای سنجش شاخص روایی محتوا^۵، میزان ارتباط کدهای نهایی با مفاهیم و مقوله اصلی، خبرگان دانشگاهی مورد سؤال واقع گردیدند. برای تعیین CVR از متخصصان درخواست شد تا هر آیت‌م را بر اساس طیف سه قسمتی از "ضروری است"، "مفید است ولی ضرورتی ندارد" و "ضرورتی ندارد" بررسی نمایند. سپس پاسخ‌ها مطابق فرمول زیر محاسبه گردید:

$$CVR = \frac{n_E - \frac{N}{2}}{\frac{N}{2}}$$

n_E : تعداد متخصصانی که به گزینه "ضروری" پاسخ داده اند

N : تعداد کل متخصصان

1. Grounded Theory
2. Saturation
3. Diminishing returns
4. Content Validity Rati
5. Content Validity Index

CVI به صورت تجمیع امتیازات موافق برای گویه های "مرتبط اما نیاز به بازبینی" و "کاملاً مرتبط" در طیف؛ "غیرمرتبط"، "نیاز به بازبینی جدی"، تقسیم بر تعداد کل متخصصان محاسبه شد. با توجه به این که نتایج CVR برای همه شاخص ها بالاتر از ۰.۶۰ بود، روایی محتوا مناسب بوده و هم چنین با توجه به کسب شاخص CVI بالاتر از مقدار قابل قبول (۰.۷۹)، توسط همه ابعاد مدل، هیچکدام حذف نگردید. جهت بررسی قابلیت تعمیم مدل نهایی، از تعدادی از اساتید دانشگاهی نظرسنجی به عمل آمد. جمع آوری داده ها از چند منبع اطلاعاتی (مصاحبه با استادان و دانشجویان، مصاحبه با خبرگان و مشاهدات محقق) نیز اعتبار یافته ها را تأیید کرد. در نهایت، کدهای نهایی و داده های مربوط در اختیار محقق دیگری قرار گرفت و کدگذاری انتخابی، مجدداً انجام شد. نتایج استخراج شده از آزمون کاپا در نرم افزار SPSS نیز نشان دهنده پایایی قابل قبول مدل با عدد معنی داری صفر و مقدار آزمون ۰.۶۹ (بالاتر از ۰.۶۰) است.

یافته‌ها

رویه تحلیل داده ها با روش شناسی نظریه داده بنیاد مبتنی بر تحلیل متون حاصل از مصاحبه های عمیق، کدگذاری باز (خلق مفاهیم و مقوله ها)، کدگذاری محوری (شناسایی مقوله محوری، شرایط علی، شرایط مداخله گر، زمینه، راهبردها و پیامدها) و کدگذاری انتخابی (خلق نظریه) است.

کدگذاری باز: کدگذاری باز، جزئی از تحلیل است که با تحلیل دقیق داده ها، نام گذاری و طبقه بندی کردن داده ها انجام می شود. برای طبقه بندی دقیق مفاهیم در مقوله ها، هر مفهوم بعد از تفکیک برچسب خورده و داده های خام به وسیله بررسی بررسی دقیق متن مصاحبه ها و یادداشت های زمینه ای، مفهوم سازی شدند. داده های جمع آوری شده از مصاحبه شوندگان کدگذاری شدند تا به شکل راحت تری شباهت ها و تفاوت ها شناسایی شوند. نمونه کدگذاری اولیه در کدگذاری باز برای شرایط علی، در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. نمونه کدگذاری اولیه در کدگذاری باز

متن مصاحبه	کدهای اولیه	کدهای نهایی
من به عنوان یک استاد الگوی بقیه هستم، خیلی چیزها را باید رعایت کنم. نمی شود که شعار نظریه های نوین انسانی بدهیم ولی کار و برخوردمان چیز دیگری باشد، باید عملی باشد تا دانشجویان ببینند و باور کنند. همان طور که ما از استادانمان یاد گرفتیم بقیه هم از ما یاد می گیرند.	همراستایی حرف و عمل پرهیز از شعارزدگی یادگیری دانشجویان از استادان	الگو بودن استاد
برتری را باید با دانش و شخصیت ثابت کنی، من به عنوان استاد باید سواد و برخورد و منش برتری داشته باشم و اینها را رفتارم نشان دهد، نه این که در موردش حرف بزنم و خودم را بگیرم.	نداشتن غرور و جاه طلبی	
در جوامع اسلامی بهتره منش اخلاقی و رفتاری استاد طوری باشه که دانشجو را تحت تاثیر قرار بده؛ در واقع بهتره استاد را «مربی» بخوانیم، چراکه استاد فقط درسش را ارائه میده اما مربی کسیه که تربیت دانشجو را وظیفه خودش می دونه	اخلاق مداری حفظ حقوق دوسویه داشتن تعهد به آموزش و یادگیری	جهان بینی ارزشی و انسانی
یه استاد زمانی موفقه که علاوه بر انتقال دانشش، احساس ارزشمند بودن رو در دانشجویان تقویت کنه و فرصت رشد بهشون بده	داشتن دیدگاه پرورش دهنده اولویت دادن به ذات انسانی	
هر دانشجویی استعداد و ظرفیت یادگیری خاص خودش رو داره، هنر استاد اینه که با درک این تفاوت ها، بتونه با اون ها ارتباط مناسب برقرار کنه		

کدگذاری محوری: کدگذاری محوری، مقوله ها و زیرمقوله های آن ها را با توجه به مشخصه ها و ابعاد آن ها به یکدیگر مرتبط می سازد. برای کشف نحوه ارتباط مقوله ها با یکدیگر، محققین از پارادایم به عنوان ابزار تحلیلی استفاده نمودند. اجزای اصلی پارادایم عبارتند از: شرایط، عمل ها-عکس العمل ها و پیامدها. در طی فرایند کدگذاری محوری، محققین از ابزارهای تحلیلی پرسیدن سؤال و مقایسه دائمی و نظری بین مقوله ها، مقوله های فرعی و مشخصه های آن ها که در کدگذاری باز ظاهر شده اند استفاده کردند تا روابط بین مقوله ها و مقوله های فرعی را توسعه داده و مقوله ها را متناسب با مدل پارادایمی شکل دهند.

الف) عوامل علی: بر اساس تجزیه و تحلیل مصاحبه های انجام شده، عوامل علی تأثیرگذار بر پدیده تعامل استاد و دانشجو مطابق با جدول ۳ هستند.

جدول ۳. مفاهیم و مقوله های شناسایی شده مرتبط با عوامل علی

مقوله اصلی	مقوله فرعی	مفهوم	کدهای نهایی
		عوامل ترغیب کننده	نیاز به وجود آزادی بیان وجود روابط خارج از کلاس

علل فرافردی	عوامل الزام آور	لزوم داشتن هدف و انگیزه
نیاز به رفتار		لزوم تقویت زیرساخت های انسانی
متعامل		ضرورت تقویت مهارت های ارتباطی
عوامل علی		جهان بینی ارزشی و انسانی
	عوامل نگرشی	انگیزه الهی داشتن
		آموزه های فرهنگی
علل فردی بروز		تجربه و سبک آموزشی استاد
رفتارهای		تربیت و شیوه رفتاری
متعامل	عوامل شخصیتی	ویژگی و تیپ شخصیتی

ب) شرایط زمینه ای: شرایط زمینه ای در این تحقیق شامل مواردی است که در جدول ۴ ارائه شده است. جدول ۴. مفاهیم و مقوله های شناسایی شده مرتبط با شرایط زمینه ای

مقوله اصلی	مفهوم	کدهای نهایی
		احترام متقابل
		انعطاف پذیری
		نظم و انضباط
	عوامل تسهیل کننده رفتارهای متعامل	ظاهر و پوشش مناسب
		فناوری های ارتباطی
		سبک آموزشی استاد
شرایط زمینه ای		توقع غیرمنطقی
		رفتارهای غیراخلاقی
	عوامل محدود کننده رفتارهای متعامل	برداشت غلط
		تعصب بیجا

ج) شرایط مداخله گر: در این تحقیق پس از بررسی، مفاهیم و مقوله های شرایط مداخله گر به شرح جدول ۵ شناسایی شدند. جدول ۵. مفاهیم و مقوله های شناسایی شده مرتبط با شرایط مداخله گر

مقوله کلی	مفهوم	کدهای نهایی
		سن
	ویژگی های انسانی	نگرش سیاسی
		شرایط اقتصادی و معیشتی
شرایط مداخله گر	ویژگی های جامعه	شرایط جغرافیایی
	ویژگی های سازمانی	نظارت مسئولین دانشگاه

د) پدیده اصلی: در جدول ۶ مفاهیم و مقولات مرتبط با پدیده اصلی مورد مطالعه ارائه شده است. جدول ۶. مفاهیم و مقوله های شناسایی شده مرتبط با پدیده اصلی

مقوله اصلی	مقوله فرعی	مفهوم	کدهای نهایی
			تعاملات دیداری
			تعاملات رفتاری
		تعاملات حضوری	تعاملات گفتاری - شنیداری
			تعاملات عملیاتی
	شکل برقراری تعامل		استفاده از شبکه های مجازی
		تعاملات غیرحضوری	جلسات درسی و آموزشی الکترونیکی و آنلاین
پدیده اصلی تعامل استاد و دانشجو			تعاملات محدود به دانشگاه
	نوع رسمیت	رسمیت بالا	روابط خارج از دانشگاه
		رسمیت پایین	

ه) مکانیزم‌ها: هدف این بخش تشریح مکانیزم‌ها در مدل تعامل استاد و دانشجو است. این مکانیزم‌ها در واقع طرح‌ها و کنش‌هایی است که باید دانشگاه‌ها برای اجرای موفق مدل تعامل استاد و دانشجو به کار بندند. در جدول ۷ مفاهیم و مقوله‌های مرتبط با این مدل ارائه شده است.

جدول ۷. مفاهیم و مقوله‌های شناسایی شده مرتبط با مکانیزم‌ها

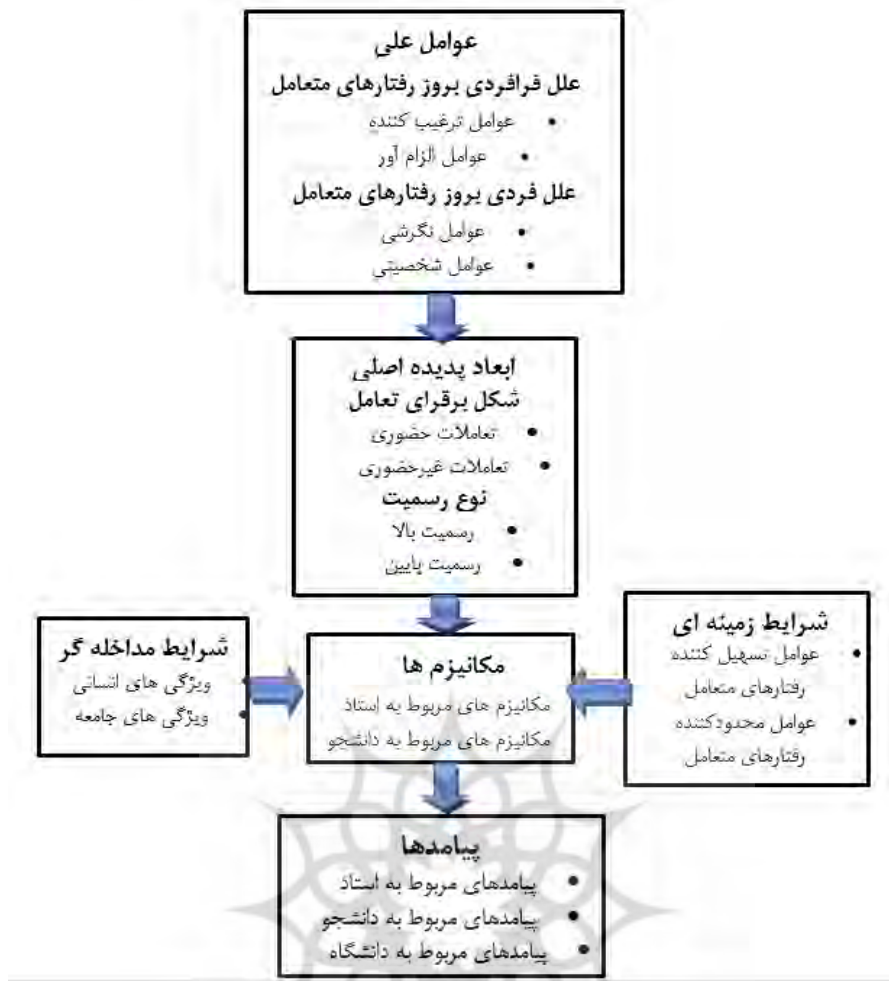
مقوله اصلی	مقوله فرعی	مفهوم	کدهای نهایی	
مکانیزم‌های تعامل استاد و دانشجو	مکانیزم‌های مربوط به استاد	گفتمان سازنده مبتنی بر عملگرایی	انتقال تجربیات به دانشجویان	
			شنود موثر	
			همدلی با دانشجویان	
			مساعده نمودن شرایط کلاس	
			کمک در کارهای دانشجویان	
	مکانیزم‌های مربوط به دانشجویان	افزایش فعالیت‌های کلاسی	هدایت‌گری و توانمندسازی	کمک به ادامه تحصیل و یادگیری
				ارزیابی عملکرد با معیارهای شفاف
				حفظ کرامت و عزت نفس دانشجویان
				جانشین‌پروری و برنامه‌ریزی شغلی
				توجه و تشخیص بخشیدن به دانشجویان
مکانیزم‌های مربوط به دانشجویان	افزایش فعالیت‌های کلاسی	هدایت‌گری و توانمندسازی	تفویض اختیار و مشارکت دادن دانشجویان	
			حضور منظم دانشجویان	
			سؤال پرسیدن و توجه به آموزش	

و) پیامدها: هدف از این بخش، شناسایی پیامدهای ناشی از به کارگیری مکانیزم‌های تعامل استاد و دانشجو است. مفاهیم، مقوله‌های مرتبط با این مدل عبارتند از:

جدول ۸. مفاهیم و مقوله‌های شناسایی شده مرتبط با پیامدها

مقوله اصلی	مفاهیم	کدهای نهایی
پیامدهای تعامل استاد و دانشجو	پیامدهای مربوط به استاد	احساس رضایت استاد
		گرفتن پاسخ کارها از خداوند
	پیامدهای مربوط به دانشجو	تأثیرات منفی بر استاد
		ایجاد رضایت در دانشجویان
پیامدهای مربوط به دانشگاه	پیامدهای مربوط به دانشگاه	توسعه و شکوفایی دانشجویان
		تأثیرات منفی بر دانشجو
		کاهش ترک تحصیل دانشجویان
		اثر بخشی آموزشی
		جو کلاسی مثبت

کدگذاری انتخابی (خلق نظریه): در کدگذاری باز و مخوری، مدل پارادایمی تعامل استاد و دانشجو در دانشگاه شیراز توسعه داده شد، مدلی که شامل شرایط علی، پدیده اصلی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، مکانیزم‌ها و پیامدهاست. کدگذاری انتخابی نتایج گام‌های قبلی کدگذاری را به کار برده، مقوله اصلی را انتخاب می‌کند و آن را به شکلی نظام‌مند به سایر مقوله‌ها ارتباط داده، ارتباطات را اعتبار می‌بخشد و مقوله‌هایی که نیاز به تصفیه و توسعه بیشتر دارند را توسعه می‌دهد (Strauss & Corbin, 1998).
به طور خلاصه، رویه تحلیل داده‌ها که منجر به خلق مدل نظری می‌شود شامل شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، مکانیزم‌ها و پیامدها هستند که پدیده اصلی یعنی "تعامل استاد و دانشجو و ابعاد آن" را تشریح می‌کنند. مدل نظری الگوی تعامل استاد و دانشجو مطابق با ابعاد مدل پارادایمی در شکل ۱ قابل مشاهده است.

شکل ۱. مدل پارادایمی تعامل استاد و دانشجو

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به یافته‌های پژوهش وادغام و خلاصه‌سازی مضمون پایه به دست آمده از مصاحبه با مشارکت‌کنندگان بالقوه پژوهش، مضامین پایه استخراج شده، در چارچوب چهار مولفه به عنوان مضامین سازمان دهنده سطح اول، قرار گرفتند. این عناصر در این مدل، شرایط علی شامل عوامل ترغیب کننده و یا الزام آور و عوامل شخصیتی و نگرشی برای برقراری تعامل استاد و دانشجو در دانشگاه شیراز هستند، عواملی که ممکن است در شرایط کنونی کم‌رنگ یا از بین رفته باشند ولی در زمان خود اساتید و دانشجویان را ترغیب / مجبور کرده اند تا به اجرای این پدیده روی آورند. لذا با این رویکرد، عواملی در این بخش مورد توجه قرار گرفته است که از نظر تقدم زمانی و نیز شرایط الزام آوری بر پدیده اصلی تأثیر علی داشته باشند. شرایط زمینه‌ای، ویژگی‌های درون سازمانی و برون سازمانی دانشگاه‌ها برای اجرای مدل تعامل استاد و دانشجو هستند، شرایطی که می‌بایست برای موفقیت بهتر در اجرای این فرایندها مورد توجه قرار گیرند. بر خلاف شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر عبارتند از شرایطی که بر انتخاب مکانیزم‌های مختلف تعامل استاد و دانشجو مؤثر است و می‌توانند اجرای مکانیزم‌ها را تسهیل و تسریع کنند. در بعد پدیده اصلی، تعامل استاد و دانشجو و ابعاد آن که موضوع اصلی و مورد سؤال این تحقیق بوده است قرار گرفته‌اند و با توضیحات و جزئیات مرتبط در این بخش تحلیل شده‌اند. در بعد مکانیزم‌ها، کنش‌ها و فعالیت‌های اصلی که می‌تواند در برقراری تعامل مناسب میان استاد و دانشجو در دانشگاه شیراز راهگشا باشد مورد توجه قرار گرفت. فرق این بعد با پدیده اصلی این است که مفاهیم و مقوله‌های این بعد از نوع فرایندی نیستند بلکه از نوع اقدام هستند و به اجرای فرایندها کمک می‌کنند. در نهایت در بعد پیامدها، نتایج و پیامدهای مورد انتظار از تعامل استاد و دانشجو مورد توجه قرار گرفت؛ پیامدهای مورد انتظار که می‌تواند در اثر اجرای فرایندها و مکانیزم‌های تعامل استاد و دانشجو، عاید سازمان شود. پس از تهیه مدل پارادایمی برای افزایش اعتبار، مدل پارادایمی در اختیار خبرگانی قرار گرفت که با تعامل در دانشگاه‌ها آشنایی داشتند و روش نظریه داده بنیاد را می‌شناختند. از این خبرگان خواسته شد در مورد فرایند تدوین و مدل‌نهایی نظرات خود را ارائه دهند؛ بیشتر آن‌ها مدل را تأیید کردند و بعضی از آنها نظرات اصلاحی نیز داشتند که در فرایندی رفت و برگشت، اصلاحات

اعمال و نظر نهایی آن‌ها دریافت شد. از آنجا که از روش نظریه داده بنیاد به شیوه اشتراوس و کوربین استفاده شد، نتیجه مدل شامل عوامل علی تعامل استاد و دانشجو که شامل (علل فرافردی بروز رفتارهای متعامل: عوامل ترغیب کننده- عوامل الزام آور- علل فردی بروز رفتارهای متعامل: عوامل نگرشی-عوامل شخصیتی) و ابعاد اصلی تعامل استاد و دانشجو شامل (شکل برقراری تعامل: تعاملات حضوری-تعاملات غیرحضوری-نوع رسمیت: رسمیت بالا-رسمیت پایین) هم چنین شرایط زمینه ای مدل (عوامل تسهیل کننده رفتارهای متعامل-عوامل محدودکننده رفتارهای متعامل) است در ضمن شرایط مداخله گر (•ویژگی های انسانی-ویژگی های جامعه) و مکانیزم های تعامل استاد و دانشجو (مکانیزم های مربوط به استاد-مکانیزم های مربوط به دانشجو) و در نهایت پیامدهای تعامل استاد و دانشجو (پیامدهای مربوط به استاد-پیامدهای مربوط به دانشجو-پیامدهای مربوط به دانشگاه) است. لذا در این مدل توجه به مولفه های مد نظر می تواند در تعامل سازنده بین اساتید و دانشجویان تاثیر بسزایی داشته باشد.

References

1. Foroutan, M. & Reshadatjoo, H. (2019). Formation of the Professional Identity Model of Faculty Members (Case study: faculty members of Islamic Azad University of Fars province). Quarterly Journal of New Approaches in Educational Administration, Vol 10, No 37, 217-242. [in Persian]
2. Mohammadi, M. & Salimi, G. (2018). Students' evaluation of the perceived quality of academic postgraduate courses: Case Study of Shiraz University. Quarterly Journal of New Approaches in Educational Administration, Vol 9, No 36, 47-76. [in Persian]
3. Abbasi, M. & Dehgani, M. (2015). The Study of Selecting the Thesis Instructor and Interactions between Student-Teacher by Emphasizing on Educational Motivation in M.A. 1ST Scientific Conference of Psychology, Education and Pathology. [in Persian]
4. Alvani, S. M. & Mardani, M. (2013). Designing Iran,s Higher Education Model in the 20 years Perspective of the Country. Welfare Programming and Social Expand. Vol 4, No.14, 26-68. [in Persian]
5. Ghaneie Rad, M. A. (2006). Role of Teacher-Student Interactions in Academic Social Capital. Iran,s Sociology Magazine, Vol 7, No1, 3-29. [in Persian]
6. Glaser, B.G. & Strauss, A.L (1967). The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research. Chicago: Aldine Publishing Company.
7. Hagenauer, Gerda, and Volet, Simone E. (2014). Teacher-student relationship at university: an important yet under-researched field, Oxford Review of Education, Taylor & Francis, 4; Vol 40, No 3, 370-388.
8. Kareshki, Hosein. (2016). Encouraging in Education and Learning (Theories and Usages). Tehran, Avay-e-Noor Publication. [in Persian]
9. Kianpoor, Golshan. (2016). Instructor,s Tricks in Increasing the Interaction between Instructor-Student and Student-Student in University Conversation Classes Discourse Analysis . M.A Thesis. Sheikh-e-Bahae University, Foreign Language,s College. [in Persian]
10. Navah A, Rezadoost K, Pour Tarkarouni M. (2012). Evaluation of Sociological Factors Affecting Students' Interactions and Relationships with Faculty Members. Seasonal Magazine in Research and Programming in Academic Education, Vol 18, No 1, 25-41. [in Persian]
11. Pianta, Robert C. (2015). Teacher-Student Interactions, Measurement, Impacts, Improvement, and Policy, Vol 3, Issue 1.
12. Shaaria, Abdull Sukor, Nurahimah, Mohd Yusoff , Izam Mohd, Ghazalic , Rafisah Hj Osmand, Nur Fatirah Mohd, D. (2014). The Relationship between Lecturers' Teaching Style and Students' Academic Engagement, Social and Behavioral Sciences 118, 10 – 20.
13. Strauss, A. & Corbin, J. (1998). Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory (2ed). Thousand Oaks, CA: Sage.